№ 124 Նրեքշաբթի Նոյեմբերի 3 1887 Նրեքշաբթի Նոյեմբերի 3 № 124

ՏԱՍՆ ԵՒ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլ, կէս տարվանը 6 րուբլ:
Առանձին համարները 7 կոպէկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցէն. Тифлисъ. Редакція «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և տօն օրերից):

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամեն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
իւրաքանչիւր բառին 2 կոպէկ:

ԵԿՈՂ 1888 ԹՎԻՆ

„ՄՇԱԿ“

ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՐԱԳԻՐ

Կը հրատարակվի Թիֆլիսում, նոյն դիրքով և նոյն պրօգրամայով: Մենք կը ստանանք սեփական ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ:

«ՄՇԱԿԻ» տարեկան գինը 10 րուբլի է, վեց ամսվանը 6 րուբլի:

Գրվել «ՄՇԱԿԻՆ» կարելի է ԽՄԲԱԳՐԱՏԱՆԸ (Բարօնսկայա և Բազարնայա փողոցների անկիւնում, Թամամշեվի տանը:)

Կայսրութեան ուրիշ քաղաքներից «ՄՇԱԿԻՆ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցէով. ТИФЛИСЪ, Редакція газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du journal arménien «MSCHAK».

Առաջիկայ տարվայ «ՄՇԱԿԻ» պրօգրամը նոյնը կը լինի, այսինքն I. Առաջնորդող յօդուածներ. II. ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ընդհանուր յօդուածներ (հասարակական, դատաստանական, տնտեսական և այլն) թղթակցութիւններ, լուրեր. III. Կառավարչական կարգադրութիւններ. IV. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ընդհանուր յօդուածներ, թղթակցութիւններ, լուրեր. V. ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ. VI. ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ և ԲՈՐՍԱ. VII. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Ֆելիետօններ, ճանապարհորդութիւններ, ազգագրական, ուսումնական յօդուածներ, վէպեր և այլն. VIII. ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.

Յայտարարութիւններ ընդունվում են ամեն լեզուներով: Վճարը՝ բառին 2 կոպէկ: Տասն անգամից աւելի տպվող յայտարարութեան համար նշանաւոր զիջում կը լինի:

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Մեր բաժանորդներին.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Դրանից օգուտ չի լինի. Նամակ Նոր-Բայազէտից. Նամակ Աշտարակից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Գործնական մարդիկ Ամերիկայում.

ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԻՆ

—

Այսօր բաց ենք անում առաջիկայ 1888 թւի համար „Մշակի“ բաժանորդագրութիւնը:

Ներկայ համարի հետ, մեր մշտական սովորութեան համեմատ, տարածում ենք մեր բոլոր բաժանորդներին, բացի Թիֆլիսի բաժանորդներից, տպված ծրարներ, բաժանորդներին հեշտացնելու համար իրանց բաժանորդագինը խմբագրութեանն ուղարկելու:

Ուղիղ երկու ամիս է մնում մինչև ներկայ տարվայ լրանալը: Յունվարի 1-ից „Մշակը“ կը մտնի իր գոյութեան տասն և վեցերորդ շրջանը:

Բաց անելով բաժանորդագրութիւնը, մենք աւելորդ ենք համարում երկար ու բարակ խօսել „Մշակի“ գործունէութեան և հայոց հասարակութեանը տասն և հինգ տարվայ ժամանակամիջոցում նրա մատուցած ծառայութիւնների մասին: Թող դատէ ինքն հասարակութիւնը այդ մասին, և առաջիկայ տարվայ համար մեզ բազմաթիւ բաժանորդներ տալով, թող այս անգամ, աւելի քան որ և է ժամանակ ապացուցանի „Մշակին“ իր համակրութիւնը:

Տարուց տարի մեր լրագրի բաժանորդների թւի աւելանալը ամենալաւ գրաւական կը լինի, որ հայոց հասարակութիւնը հաստատապէս կամենում է մօտիկ ապագայում „Մշակը“ ամենօրեայ տեսնել:

Բայց դրա համար հարկաւոր է որ բաժանորդների թիւը ճշմարիտ ամեն տարի զգալի կերպով աւելանայ:

Եթէ հայերի մէջ ճշմարիտ կայ այդ պահանջը, ճշմարիտ կայ ինքնաճանաչութիւն,—„Մշակը“ հետզհետէ աւելի բաժանորդներ գրաւելով, ժամանակով կը դառնայ էլ ամենօրեայ:

Իսկ եթէ հայոց հասարակութեան մէջ չը կայ այդ պահանջը,—ոչինչ արուեստական միջոցներ չեն օգնի....

Ամենալաւ ապացոյցն այն է որ 1878 թւից, վեց տարի շարունակ, մենք արուեստական կերպով, մեր սեփական միջոցներով պահպանեցինք ամենօրեայ „Մշակը“,—բայց երբ այդ արուեստական միջոցը դադարեց, մենք համոզվեցանք որ ամբողջ հայոց հասարակութիւնը չէ կարողանում պահպանել այն, ինչ որ կարողացաւ պահպանել մի անհատ:

Ուրեմն հայերի մէջ դեռ ևս չը կայ գիտակցական պահանջ ունենալ մի ամենօրեայ թերթ հայերէն լեզուով: Գուցէ այդ պահանջը, այդ գիտակցութիւնը հետզհետէ կը գայ.... Յուսանք և սպասենք:

Գ. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՆԻՑ ՕԳՈՒՏ ՉԻ ԼԻՆԻ

—

Աստրախանից մեզ գրում են հետեւեալը. «Լսում ենք, որ այստեղի հարուստ հայերի մի շրջանում յղացել է միտք գումար ժողովել և այդ գումարով առնել մամուլ և տպարան և ընծայել մամուլն ու տպարանը «Մշակի» խմբագրութեանը, որպէս զի «Մշակը» ունենայ իր սեփական տպարան և դրանով լրագրի ծախսը պակասելով, «Մշակը» կարողանայ ամենօրեայ դառնալ»:

Այդ լուրը տպելով նախ մեր պարտաւորութիւնն ենք համարում մեր խորին շնորհակալութիւնը յայտնել մեզ տպարան նուիրել ցանկացողներին իրանց բարի ցանկութեան և դէպի մեր գործն ունեցած անկեղծ համակրութեան համար, բայց մի և նոյն ժամանակ պարտաւորութիւն ենք համարում առաջուց ասել, որ մերժում ենք ընդունել այդ տեսակ ընծայ, որովհետև սեփական մամուլն ու տպարանը մեր գործը ամենևին չէր հեշտացնի, այլ աւելի էլ կը դժուարացնէր նրան, աւելի էլ մեզ ծախսերի տակ կը գցէր: Սեփական տպարան ու մամուլ ունենալով, մանաւանդ Թիֆլիսում, մեզ աւելի թանգ կը նստէր մեր լրագրի տպագրութիւնը, քան թէ նստում է այժմ, երբ տպում ենք «Մշակը» օտարի տպարանում: Տպարան պահելն ու կառավարելը, առհասարակ, թանգ է նստում և միայն այն լրագիրների համար ձեռնտու է սեփական տպարան ունենալ, որոնք եւրոպական լրագիրների պէս տասնեակ հազարներով բաժանորդներ ունեն: Բայց մի սեփական տպարան և մի արագատիպ մեքենայ ունենալ մի լրագրի համար, որը տպվում է շատ շատ 1,200 օրինակով, ամենևին ձեռնտու չէ և աւելի էլ մեծ ծախսի տակ կը գցի խմբագրին: Իսկ նահանգապետական ձեռքի մամուլի վրա ամեն օր տպել 1,200 օրինակ՝ նոյնպէս անհնարին է: Տպարանը, լինի նա փոքր թէ մեծ, պէտք է նրա համար առանձին բնակարան վարձել, գրաշարներ, տպողներ, մեքենապետ., մեքենայ պտտողներ, պահապան վարձել, մուրի պաշար առնել, կերօսին առնել, բացի հայոց տառերից՝ բաւականաչափ ռուսաց և ֆրանսիական տառեր առնել, ամեն տարի նոր տառեր ձուլել, քանի որ տառերը մաշվում են: Առանց կապիտալի տպարան պահել չէ կարելի: Տպարանը այնքան ծախս ունի որ գոյութիւն կարող է ունենալ միայն այն ժամանակ, եթէ ստանում է կամ օժանդակութիւն, արքունի տպարանի պէս, կամ ունի բաւականաչափ պատուէրներ և օժանդակ դրամագլուխ: Մեծ տպարանում, կերօսինը, վառելիքը, բանւորների և ծառայողների վարձը,—այդ բոլոր ծախսերը բաժանվում են համեմատ եկամուտի, այն ինչ յատկապէս մի լրագրի համար տպարան պահել, այն էլ մի լրագրի, որ ոչ թէ տասնեակ հազար օրինակներով է տպվում, այլ մի հազար օրինակով,—ծախսերը համեմատաբար աւելի խոշոր լինելով, քան թէ մեծ տպարանում, խմբագրութիւնը չի կարողանայ դիմանալ այդ ծախսերին: Իսկ մի ողորմելի, նահապետական, ձեռքի մեքենայով, տառերի աղքատ ընտրութեամբ, ամեն յարմարութիւններից զուրկ տպարան պահել,—չարժէ: Այն ժամանակ լրագիրը միշտ վատ, կեղտոտ և ծուռ ու մուռ կը տպվի: Վերջացնում ենք մեր խօսքը կրկնելով որ լրագիրը կարող է առաջ գնալ և ամենօրեայ դառնալ միմիայն եթէ մի հաստատ՝ հիմնական, կամ օժանդակ դրամագլուխ ունենայ, կամ եթէ բազմաթիւ բաժանորդներ ունենայ: Իսկ սեփական տպարան առանց դրամագլխի ոչ թէ կօգնի, այլ ընդհակառակն կը վնասի լրագրի գոյութեանը, վերջին մահուան հարուած կը տայ նրան, որովհետև անվերջանալի ծախսեր կը պահանջի, առանց լրագրին որ և է օգուտ տալու: Ուրեմն առաջուց զգուշացնում ենք աստրախանցիներին, որ եթէ նրանք փող ժողովեն ու այդ փողով տպարան կառնեն «Մշակին» ընծայելու համար,—այդ փողը տպարանն առնելու վրա գործ դրվելով՝ կը լինի զուր տեղ ջէն գցած փող:

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ԲԱՅԱԶԷՏԻՑ

—

Հոկտեմբերի 28-ին

Աշուն է: Ամեն մարդ աշխատում է իր ընտանիքի ձմեռվայ պաշարը պատրաստել: Քաղաքիս մէյդանում կչռի տակ թափված են ամեն տեսակ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՄԱՐԴԻԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅՈՒՄ

Բարեյաջող պայմաններ ինքնագործունէութեան և հնարագիտութեան զարգացման համար.—Թօմաս Եզլեսօն:

—

Ամերիկական կեանքի երկար և բազմակողմանի հետազօտութիւնները և փորձառու մարդկանցից լսածները մեզ այն եզրակացութեանն են բերում, որ կենսական ասպարիզում իրանց աջողութիւններով հռչակված ամերիկացիներից շատ քչերը մեծացել են մեծ քաղաքներում: Այն ամերիկացիների ահագին մեծամասնութիւնը, որոնք ահագին հռչակ են ստացել քաղաքականութեան կամ պատերազմական գործողութիւնների, առեւտրի կամ բարեգործութեան, ձեռնարկութեան կամ գիտնական գիւտերի ասպարիզում—նրանց մեծամասնութիւնը դուրս է եկել գիւղական շրջաններից, մեծացել է դաշտերի ազատ տարածութիւնների վրա, կամ փոքրիկ քաղաքների նեղ շրջաններում: Մանաւանդ այդ նկատողութիւնը արդարացի է Ամերիկայի այն զաւակների վերաբերութեամբ, որոնք համաշխարհային հռչակ են ստացել իրանց գիւտերով, և որոնք ամբողջ կրթված աշխարհի ուշադրութիւնը դարձրին այն փաստի վրա, որ աշխարհիս ուրիշ երկիրներից ոչ մէկի մէջ այդքան մեծ քանակութեամբ գիւտեր չեն անվում, որքան Ամերիկայում, մեծ մասամբ այնպիսի մարդկանց ձեռքով, որոնք գիտնական շատ քիչ պատրաստութիւն ունեն:

Բացատրելով այդ փաստը, Լօնդօնի «Times» լրագիրը նկատում է, որ «Նոր-Անգլիայի բնակիչը առաւելապէս հնարագէտ արարած է: Ասում են, որ այդպէս է նրա խելքի ուղղութիւնը: Նա աշխատում է մի բան աւելի լաւ յարմարեցնել, քան թէ մինչև այդ ժամանակ նա յարմարեցրած էր: Որպիսի նախապատրաստութիւն և կոչում էլ ունենայ նա, միշտ մտածում է այն բանի վրա, թէ ինչպէս պէտք է անել, որպէս զի կարելի լինի խնայել աշխատանքը. Նա մեքենայագիտութեամբ յափշտակվում է այնպէս, որպէս հին յոյնը յափշտակվում էր քանդակագործութեամբ, որպէս վենետիկեցին պատկերներ էր նկարում, կամ որպէս ժամանակակից իտալացին երգում է: Ամերիկացիների մէջ կազմակերպվել է այնպիսի մարդկանց մէկ ամբողջ շկօլա, որոնց յատկանիշն է զօրեղ և համարձակ մեքենայական երևակայութիւն....»

Եւ դա շատ իրաւացի նկատողութիւն է: Ամերիկացին չէ սիրում այնպիսի աշխատանք, որի վրա կարող չէ գործադրել իր հնարագիտութիւնը: Տգէտ բանւորը կենսական փորձից շատ բան է սովորում. իսկ իւրաքանչիւր ամերիկացու ուսումնարանական սկզբնական կրթութիւնը բնականաբար դուրս է կանչում նրա հնարագիտական տաղանդները, որով և բացատրվում է այն փաստը, որ ամերիկացի այդքան բազմաթիւ հնարագէտներ դուրս են եկել հասարակ բանւորների շարքերից, որոնք չեն դադարում յարմարութիւններ գտնել գործը շտապեցնելու և աշխատանքը թեթևացնելու համար: Ամերիկական մի քանի մեքենաներ այնպէս խորամանկ կերպով են շինված, որ կարծես թէ մարդկային հոգի և բանականութիւն կայ նրանց մէջ. մեքենաները կճպում են խնձորը, թփերից պտուղը քաղում են, կենդանի սագերից փետուրները հանում են, պտուղներից կորիզները հանում են, համարում են մետալական դրամները և այլն և այլն:

Եւ հնարագիտութեան ազգային այդ յատկութիւնը այն պատճառով է այդպէս զարգանում, որ ամերիկացիները ամեն կերպ նպաստում են դրան: Պրօֆէսօր Բէլլ, ազգով շօտլանդացի, շինել է տալիս իր բոլոր մեքենաները այստեղ, Ամերիկայում, և ոչ թէ Անգլիայում, ուր բանւորի վարձը աւելի պակաս է, և այդ նրանով է բացատրվում, որ ամերիկացի իւրաքանչիւր մանուֆակտուրիստ միշտ պատրաստ է փոխել առժամանակ իր արդիւնագործութեան սովորական մեթօդը, որպէս զի կարողանայ յարմարեցնել գիւտ անողի փորձերին. և նա այդ անում է ոչ թէ դէպի գիւտերը ունեցած պլատօնական սիրուց, այլ այն յոյսով, որ իւրաքանչիւր նոր գիւտից կաւելանան իր սեփական օգուտները:

Բայց շատ սխալ կը լինէր Ամերիկայի նշանաւոր մարդկանց գաւառական ծագումը վերագրել միայն գիւղական օդի և ջրի ազդեցութեանը՝ մանուկների ֆիզիկական և բարոյական զարգացման վրա: Թէպէտև անկասկած է, որ Ամերիկայի մարդկանց մեծամասնութեան աջողութիւնը կապված է լինում և լաւ առողջութեան հետ, սակայն դրանով դեռ չէ կարելի բացատրել գիւղական բնակիչների աջողութիւնը կեանքի մրցման մէջ: Բանը նրանումն է, որ ամերիկական գաւառները, մինչև անգամ փոքրիկ գիւղաքաղաքները և գիւղերը նման չեն Հին-Աշխարհի գաւառներին և գիւղերին, ուր կեանքի պայմանները կատարելապէս մեռցնում և սպանում են բազմաթիւ թարմ ույժեր:

Միացեալ-Նահանգներում գիտութիւնը և լուսաւորութիւնը տարածված են հաւասարապէս երկրի ամեն մասերում, և գիտութեան կենտրոններ չը կան, ինչպէս որ Եւրոպայում՝ Փարիզը և

մթերքներ: Գիւղացին չուկայ է բերել իր արդիւնաբերութիւնը և աշխատում է վաճառել այն՝ հարկաւոր պէտքերը հոգալու համար: Այժմեան վաճառելի մթերքները հետևեալներն են. կաղամբ, պուդը 20—25 կոպ. բողկ, գազար—18—20 կոպէկ, կարտոֆիլ—40 կոպ. (նայելով անցեալ տարիներին, այս տարի կարտոֆիլը թանգ է), սոխ—50—55 կոպ. լօբու լիտրը 43—45 կոպէկ: Այս տարի մթերքները բաւականացուցիչ են, միմիայն ալիւրը սակաւ է և չատ դժուարութեամբ է ձեռք բերւում: Ալիւրի գինը միանգամից բարձրացաւ 32—35 կոպէկի լիտրը, որ առաջ 25 կ. էր ծախվում: Թէ ինչ դժուարութիւնով է կարողանում գիւղացին վաճառել, անասելի է. քաղաքիս չրջմոլիկները ամեն կողմից թափվում են գիւղացու գլխին, զանազան կատակներ են անում և չատ անգամ զոռով (ոյժով) են առնում ապրանքը ու կչռում, կչռողը-ղափանչին բացի սահմանեալ տուրքը իւրաքանչիւր պուդից 1 կոպէկ վեր է առնում նոյնպէս իր ա ռ ու ջ ասված բաժինը և դրանից յետոյ քաչում է գիւղացու ապրանքը մէկ պուդը $3\frac{1}{4}$ լիտր կամ 39 ֆունտ. ասել է թէ պակասեցնում է իւրաքանչիւր պուդին 1 ֆունտ իսկ գիւղացին, ի հարկէ, ոչինչ չէ հասկանում, նա անպայման հաւատում է ղափանչու խօսքերին: Մի բան որ աչքի է ընկնում, այդ այս տարվայ ա զ ա ր ո վ սատկած գոմէչի կաչին է, որը ծախվում է լիտրը (12 ֆունտը) 1 ր. կամ 1 ր. 10 կոպ. այն ինչ անցեալ տարի 1 ր. 60 կ.—1 ր. 70 կոպ. էր ծախվում: Բաւական չէ որ գիւղացին զրկվում է իր ամենաաշխատ կենդանուց, նա կաչու մէջ էլ 6—7 րուբլի վնաս է ստանում: Եւ ինչպէս մթերքներինը, նոյնպէս և գոմէչի կաչու պուդը 39 ֆունտ են հաչւում, խեղճ գիւղացուն հաւատացնելով որ ուղիղ են կչռել:

Չը նայելով որ մենք չուկայի վերակացու (базарный смотритель) էլ ունինք, բայց այնուամենայնիւ այս անկարգութիւնները ամեն օր կրկնվում են, որովհետև վերակացուն երևի աւելորդ է համարում այսպիսի բաների վրա հսկել, ուստի սրա վրա հրաւիրում ենք գաւառապետի և նորեկ պրիստաւ պ. Գանանովի ուշադրութիւնը, որպէս զի չուտով վերջ տրվի այսօրինակ անկարգութիւններին:

Մի ժամանակ Նոր-Բայազէտը պարծենում էր իր բազմաթիւ աղբիւրներով, որոնք ամեն մի փողոցում գտնվելով, առատօրէն ջուր էին մատակարարում բնակիչներին, իսկ այժմ յիչեալ աղբիւրները բոլորն էլ միասին կտրվել են: Անցեալ տարի Ալէքսանդրապօլից ուստաներ բերել տուեցին, որ նորոգեն աղբիւրները: Ուստաները մեծ մեծ ծախսեր արեցին, քանդեցին ու նորից չինեցին աղբիւրների առուները և ահագին վարձ ստանալով հեռացան քաղաքից: Նրանց գնալուց յետոյ չը տևեց մի երկու ամիս և ահա բոլոր աղբիւրները միասին (կարծես իրարու խօսք էին տուել) կըտրվեցան, խարաբ եղան: Եւ այժմ մեր ամբողջ հարակութիւնը ստիպված է «Քավառ-չայ» գետակից վեր առնել հարկաւորված ջուրը, որ բաւական հեռու է և մեծ դժուարութիւն է պատճառում բնակիչներին: Լաւ չէր լինի արդեօք, եթէ ձեռք չը տային աղբիւրներին, որովհետև առաջինը որ այդքան մեծ ծախքի տակ չէր ընկնի հասարակութիւնը ի զուր տեղ, և երկրորդ չէր զրկվի իր վաղ ժամանակվանից ունեցած աղբիւրների անուչահամ ջրից:

Նոր-Բայազէտի գաւառի գործակալ արժանապատիւ Եղիազար քահանայ Տէր-Միքայէլեանց մօտերումս վարձատրվեցաւ վեհափառ կաթողիկոսից ոսկեզօծ արծաթեայ պարանոցի խաչով: Պէտք է ասել որ մեր գաւառի քահանաների մէջ միակ հասկացող և ուսում առած քահանան է հայր Տէր-Միքայէլեանց, չը նայելով որ մի քանի չարամիտ և տգէտ մարդիկ ամեն կերպ աչխատում են տէր հօր վարկը գցելու, որ նա չէ կամենում յիչեալ մարդիկների ապօրինի պահանջը կատարել: Որքան միամիտ են մեր աղա ձևացողները:

Ս. Բ.

ՆԱՄԱԿ ԱՂՍՏԱՖԱՅԻՑ

Հոկտեմբերի 27-ին

Անցեալ օր տեղական ժանդարմը կայարանի կառավարչի և մի երկու վկաների հետ խուզարկեց երկաթուղում ծառայողներից մի քանիսի բնակարանները. Նրանցից մէկում յայտնվեցան բաւական քանակութեամբ զանազան ապրանքներ՝ թոփերով չթեր, խալիներ, չալեր, պատրաստի չորեր, բամբակ և այլն: Այդ ապրանքները կընքվեցան և գործը յանձնված է քննիչին: Անանուն նամակագիրը, որը այդ մասին յայտնել է ժանդարմին, գրել էր, որ բաւական ժամանակ այդ տեսակ գողացած ապրանքներ ուղարկվում են եղել զանազան քաղաքներ և այդ առաջին անգամը չէ: «Խեղճ ֆուրգօնչիներ—մտածում էի ես—այդ ապրանքներից ամենավերջինի արժէքը դուք վճարել էք ապրանքատիրոջը արիւն քրտինքով ձեր վաստակած փողից. մի ամիս չը կայ որ Рос. Общ. ընկերութեան Երևանի գործակալը դուրս էր եկել ֆուրգօնչիներից 160 րուբլի մի հակի միջից պակասած չալերի համար, իսկ այդ չալերից մի մասը արդէն աչքներիս առաջն էր այդտեղ: Ծառայողը, որի տանը գտել էին այդ ապրանքները, յայտնեց որ մեծ մասը այդ բոլորից տուել են իրան պահելու տեղական մըչակների կառավարիչները, որոնց ձեռքում գըտնվում է երկաթուղու այստեղի պահեստի բանալին: Ասել եմ և կրկնում եմ. երկաթուղու վարչութիւնը ինքը իր վարմունքով, առանց իմանալու առիթ է տալիս գողութիւնների չատանալուն, առանց կամքի իրախուսում է գողերին և այդպիսի դէպքում՝ եթէ միջոց կայ զանազան սրիկաների ձեռքը, էլ ինչու պիտի չը գողանան: Բացատրենք ինչու: Կասկածելի հակերը բանալու համար վարչութիւնը պահանջում է ֆակտուրա. մի քանի օրերից յետ է ստացվում, և երկաթուղին, եթէ մինչև անգամ հակի կէսն էլ չը լինի, անխնայ առնում է իր «Храненie»-ն. մի քանի օր առաջ ես ինքս 2 հակի համար 43 րուբլի պահելու փող տուի: Հակերը վագօնից դուրս բերելիս ապրանքները միջից հանված, խառնած և թափված էին: Պահանջեցի Ալէքսանդրապօլից պ. Խալաթեաններից ֆակտուրա, որոնց այդ հակերը պատկանում էին և մինչև նրանք այդ կուղարկէին, այդքան նչանաւոր գումար տուգանք ստիպվեցայ վճարել. այդպիսի դէպքերում էլ ծիլ է յիմարացել հակ բաց անի, ֆուրգօնչիների ջանը դուրս: Իսկ գողերին էլ, և այն էլ տանու գողերին հէնց այդ է պէտք:

Մի ուրիչ հետաքրքիր հարց. ապրանքները այստեղ տէրերին յանձնողները մչակների այդ կառավարիչներն են. Նրանցից ոչ մէկը գրել կարդալ, նոյն իսկ թւանչաններ ջոկել չը գիտէ: Հետևապէս, առանց այլ և այլութեան տալիս են ինչ ապրանք որ ցոյց ես տալիս: Խառնում են ապրանքները այնպէս որ մարդ գլուխը կը կորցնի, և քիչ չէ պատահում որ մէկի ապրանքը տալիս են միւսին: Անցեալները տեղական մի ուրիչ կոմիսիոնէր սխալմամբ ստացել էր մեզ պատկանող մի ահագին րօյալ և ուղարկել Երևան, որտեղ պատահմամբ մեր մարդիկ տեսել առել էին. եթէ ահագին րօյալի հակի հետ այդպէս են վարվում, ինչ կը լինի միւս ապրանքների հետ, որոնք փոքրիկ հակերով են, և որոնցից չատ անգամ մէկը միայն մի քանի հազար րուբլի արժէ: Ինչու երկաթուղու ընկերութիւնը այդքան անհոգ կերպով է վերաբերվում դէպի այդ մասը, ուր անկարգութիւնները մինչև կոկորդը լցված է. բայց երկաթուղու վարչութեան ինչին է պէտք. եթէ մեր մի հակը կորչի, եթէ մեր հակերը միմեանց հետ խառնվեն, եթէ նրանց միջից գողանան, հանեն, հօ ինքը չէ պատասխանում, նա իրանն առնում է մինչև վերջին կոպէկը, գրքում ստորագրել է տալիս, որ լիովին ստացայ, յետոյ գնա, պահանջիր ումից կարող ես, և վայ գլխիդ եթէ մի փոքր անհասկացող ես, եթէ գլխիդ փափախ ունես, և եթէ գիւղացի կամ լեզու չիմացող պարսիկ մէկն ես....

—Հապա կարգ, կանօն, օրէնք....

—Այդ մի փնտրեցէք, պարոններ, Անդրկովկասեան երկաթուղում: Այս րօպէիս լսեցի, որ քննիչը բանտարկել է տուել այն ծառայողին, որի տնից դուրս եկան գողացված ապրանքները և երկու մչակների կառավարիչներին:

Աբ. Ապ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յայտնի է որ մեր բոլոր տեղական լրագիրները ստանում են իրանց հեռագիրները «Հիւսիսային գործակալութիւնից»: Բայց այդ գործակալութեան Թիֆլիսի ագէնտը չատ անգամ անկանօն կերպով է հասցնում խմբագրութիւններին իր ստացված հեռագիրները: Օրինակ չաբաթ օր, մինչև երեկոյ սպասելով և ամբողջ օրը ոչ մի հեռագիր ստացած չը լինելով, վերջը մտածեցինք դիմել ռուսաց «Кавказъ» լրագրի խմբագրութեանը և յանկարծ իմանում ենք թէ յիչեալ խմբագրութիւնը և միւս տեղական թերթերը բոլորն էլ այն օրը ստացել են հեռագիրներ, իսկ մեզ պ. Վասիլիեվ աւելորդ համարեց ուղարկել այդ հեռագիրները, որոնց համար մենք էլ ճիշդ կերպով ամսէ ամիս վճարում ենք, բաւական թանգ: Ստիպված էինք դիմել «Кавказъ» լրագրին, որ այնքան բարի եղաւ և տուեց մեզ իր ստացած հեռագիրները: Դժբաղդաբար չատ ուշ երեկոյ լինելու պատճառով, մենք չը կարողացանք այն օրը ստացված բոլոր հեռագիրները թարգմանել, այլ թարգմանեցինք միայն ամենանորերը:

—

Մայրաքաղաքի լրագիրները հաղորդում են որ յունվարի 1-ից արտասահմանեան կուրսերը Պետերբուրգի բօրսայի վրա կը գնահատվեն ոչ թէ ոսկու, այլ կրէդիտական արժէքին համեմատ:

—

«Հիւսիսային գործակալութեանը» հեռագրում են որ Բերլինի բօրսան յուզված էր այս օրերս, որովհետև լուր տարածվեցաւ թէ ռուսաց արժէթղթերը այլ ևս ընդունվելու չեն գերմանական կայսերական բանկից որպէս գրաւականներ: «Биржевая Газета» լրագիրը կարծում է որ գերմանական կառավարութիւնը դրանով ուզում է իր վրէժը լուծել, քանի որ նորերումս ռուսաց պետական բանկը յայտնեց թէ ընդունելու չէ զեղջման համար գերմաներէն լեզուով գրված վեկսէլներ:

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են որ այդտեղ ցորենը սաստիկ թանգացել է: Ցորենի պուդը այժմ արժէ 2 րուբլի: Կարծում են որ այդ թանգութեան պատճառը Նախիջևան գաւառի թուրք կալուածատէր խաներն են, որոնք արուեստական կերպով բարձրացնում են ցորենի գինը, չը թոյլ տալով որ գիւղացիները իրանց գներով ծախեն իրանց բերքը:

—

«Իվէրիա» լրագիրը լսել է, որ Ստավրոպոլի ոստիկանութիւնը ձերբակալել է երեք անձինքներին, որոնք կասկածվում են Դ. Կիպիանիի սպանութեան մէջ:

—

Խմբագրութեան մէջ ստացվեցաւ «Кавказъ, справочная книга, составленная старожиломъ» գրքի երրորդ հատորը: Առաջին երկու գրքոյկներին վրա արդէն խօսել ենք: Այս երրորդ գրքոյկի մէջ մի կարճառօտ ակնարկ է արված Հայաստանի և Վրաստանի պատմական անցեալի վրա, այնուհետև խօսվում է Կովկասի Ռուսաստանին միացման մասին: Յոյս կայ որ եթէ հրատարակիչը այդպէս չարունակի կազմել իր գրքոյկները, այն ժամանակ մեր երկրի հետ անծանօթ անձը կունենայ մի ուղեցոյց, որի հետ նա կարող է չրջել Կովկասում:

—

Շնորհակալութեամբ ստացանք պ. Յ. Նազարեանցից նրա կազմված օրացոյցը 1888 թւականի համար: Օրացոյցը կազմված է բաւական հետաքրքիր կերպով: Բացի ընդհանուր, մեզ մօտ ընդունված օրացոյցներում տպվող տեղեկութիւններից, կան և չատ ուրիչ տեղեկութիւններ, ո-

---

Լօնդօնը ներկայացնում են Ֆրանսիայի և Անգլիայի համար կենտրոններ լուսաւորութեան և գիտութեան, այն ինչ այդ երկիրների հեռու անկիւններում տիրում է չատ անգամ խաւար տգիտութիւն: Լրագիրները և ամսագրերը նոյնպէս թէպէտ և մեծ քանակութեամբ հրատարակվում են Նիւ-Եօրկում, Բօստօնում և Ֆիլադէլֆիայում, Ամերիկայի այդ կենտրօններում, սակայն դրանք չեն կարդացվում միայն այդ քաղաքներում, այլ աւելի մեծ քանակութեամբ տարածվում են Ամերիկայի զանազան նահանգներում: Բացի դրանից թէ համալսարանները, թէ բարձրագոյն և միջնակարգ ուսումնարանները չեն կենտրօնացած մայրաքաղաքներ կոչված տեղերում, այլ տարածված են Միացեալ-Նահանգների զանազան մասերում: Ամերիկայի բարձրագոյն դպրոցները և համալսարանները, որոնք, փակագծի մէջ ասած, աւելի ստոր են Եւրոպայի համալսարաններից, գտնվում են մեծ քաղաքներից դուրս, ուսանողներին քաղաքային կեանքի վատ ազդեցութիւնից և զուարճութիւնից պատսպարելու համար: Եւ համալսարանների մեծ քաղաքներից հեռու գտնվելը ոչինչ անյարմարութիւններ չէ ներկայացնում, որովհետև ուսանողները ամեն բան կարող են գտնել իրանց համալսարանների հարուստ գրադարաններում:

Գիտութեան տաճարների և բազմաթիւ կրթված մարդկանց երկրի մէջ ցրված լինելուն պէտք է վերագրել այն փաստը, որ ամերիկական գաւառում աւելի չատ և աւելի լուրջ ընթերցանութիւն է տարածված, քան մեծ քաղաքներում, ուր կանայք վերին աստիճանի դատարկ կեանք են վարում, իսկ տղամարդիկ բաւականանում են միայն լրագիր կարդալով: Դժուար է գտնել Միացեալ Նահանգներում մի քանի հարիւր բնակիչներից բաղկացած գիւղաքաղաք անգամ, որ չունենար իր «չէկսպիրեան» կամ «չաուտօկեան» ընկերութիւններ, և այլն և այլն:

Ամերիկական գաւառի բուռն ազգաբնակութեան ամեն չրջաններում տիրապետող մտքերի փոխանակութեան այդ ձգտմանը պէտք է վերագրել համեմատաբար այն հեչտութիւնը, որով երիտասարդ ոյժեր առաջ են գնում: Ամերիկական փառասէր երիտասարդութեանը մնում է միայն նիւթական դժուարութիւններին յաղթել: Հազիւ թէ այնպիսի կարճ ժամանակամիջոցում որ և է ուրիչ երկրում հրատարակիչ Ջայլդս կամ գիւտեր անող Էդիսօն կարողանային հասնել իրանց այժմեան հասարակական բարձր դրութեանը: Այժմ խօսենք էլէկտրական լուսաւորութիւն հնարող ամերիկացի Թոմաս Էդիսօնի մասին:

Թոմաս Էդիսօն ծնվեցաւ 1847 թւին Օհայօ նահանգի Միլան փոքրիկ քաղաքում չատ աղքատ ծնողներից, որոնք, սակայն, մի քիչ բան ուսուցել էին նրան, որովհետև իր ամբողջ կեանքում նա կանոնաւոր կերպով ուսումնարան է յաճախել միայն երկու ամիս: Տասներկու տարեկան մանուկը ստիպված էր արդէն իր ճակատի քրտինքով ապրել: Նա փերեզակի (разносчикъ) պաչտօն գտաւ Միչիգանի երկաթուղիների գնացքներում, ուր ճանապարհորդների վրա ծախում էր ամեն տեսակ քաղցրեղէններ, պտուղներ, գրքեր և լրագիրներ: Նրա առևտուրը այնպէս աջող գնաց, որ նա ստիպվեցաւ էլի չորս երեխաներ վարձել իրան օգնելու համար: Բայց այդ բոլորը բաւական չէր այն ամբողջ եռանդը ցոյց տալու, որ իր մէջ զգում էր պատանին: Մի անգամ նա իր հին լրագիրները և ամսագիրները փոխեց Ֆրէզէնիուսի «Որակական Անալիզ» գրքի հետ, և այդ գիրքը ամբողջապէս գրաւեց նրա ուշադրութիւնը: Նա երկաթուղու մի հին և յետընկած վագօն իր համար լաբօրատորիա դարձրեց, ուր անց էր կացնում իր ամբողջ ազատ ժամանակը, իր աչխատած փողի մեծ մասը գործ դնելով քիմիական զանազան բաղադրութիւններ գնելու վրա, և իր սեփականութիւնը կորուստից ազատելու նպատակով իւրաքանչիւր չիչի վրա կպցնում էր թղթի կտորներ «թոյն» վերնագրով: Շուտով այդ բանին Էդիսօն աւելացրեց էլի մի նոր ձեռնարկութիւն. Նա պատահմամբ չատ էժան գնով առաւ տպարանական հին տառեր, որ ծախում էր Դիտրոյտ քաղաքի լրագրապետներից մէկը: Տպարանական գործի մասին նա այդ ժամանակ միայն գիտէր այն, ինչ որ կարողացել էր նկատել տպարանում, ուր նա գնում էր լրագիրներ վերցնելու և վաճառելու համար: Բայց գործին լաւ ծանօթ չը լինելը պատանուն չը դժուարացրեց: Նա վճռեց, որ տպագրական արհեստը գործնական կերպով կը սովորի, սկսեց տպել գնացքի մէջ, երբ երկաթուղին արագընթաց առաջ էր վազում, և հրատարակել «Grand Trank Herald» անունով մի փոքրիկ թերթ: Նա իր լրագիրը լցնում էր երկաթուղային նորութիւններով, անէկդօտներով, և տպում էր տեղեկութիւններ այն տեղերի մասին, որ տեղերով երկաթուղին անցնում էր: Էդիսօնի այդ լրագիրը, եթէ չեմ սխալվում, միակ թերթն է եղել, որ երբ և իցէ չարվել է երկաթուղու գնացքում: Ջահիլ Էդիսօնի ձեռնարկութեան վրա ուչք դարձրեց երկաթուղային վարչութիւնը, առատութեամբ օգնում էին նոյնպէս ճանապարհորդները, լրագիրը լաւ ծախվում էր, և գործը չատ աջող էր գնում:

(Կը չարունակվի)

րոնք ամէն օր հարկաւոր են գալիս մարդու. օրինակ փօստային և հեռագրական կանոնները, ճանապարհային հաղորդակցութիւններ: Օրացոյցին կցված է և երազահան: Օրացոյցը ունի 250 երես և գինը մատչելի է, այն է 15 կոպէկ:

—

Տեղական ռուս թերթերը լսել են որ գալ 1888 թւականից «Մեղու Հայաստանի» նախկին խմբագրին, բարի համբաւ ունեցող պ. Սիմէօնեանցին յանձնվում է Էջմիածնում հրատարակվող «Արարատ» ամսագրի խմբագրութիւնը: Ռուս լրագիրների ասելով պ. Սիմէօնեանցի խմբագրութեամբ «Արարատը» մի նշանաւոր տեղ կը բռնի հայ մամուլի մէջ: Յուսանք: Միայն հետաքրքիր է իմանալ թէ պ. Սիմէօնեանց «Արարատի» խմբագիր դառնալով, ում փայլն է ուզում աւելացնել՝ բրը թէ «Արարատինը»: Երևի «Արարատինը»....

—

Մի հայ տիկին, որ եկել է մեզ մօտ Ռուսաստանից, խնդրում է մեզ յայտնել, որ կուզենար գտնել ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ հաշուապահի օգնականի, կամ կասիրի պաշտօնը մեր քաղաքի որ և է հիմնարկութեան մէջ: Դիմել հասցէի համար «Մշակի» խմբագրութեանը:

—

Կիրակի օր, ԹԻՖԼԻՍԻ Քաշվէթի վրայ եկեղեցում կատարվեցաւ Դիմիտրի Կիպիանիի հոգեհանգիստը: Ներկայ էին բարձրաստիճան անձինք, Նահանգապետը, վրաց ազնուականութիւնը, Թիֆլիսի դումայի անդամները, քաղաքագլուխը և ձայնաւորները, լրագրութեան ներկայացուցիչները և բազմաթիւ հասարակութիւն: Եկեղեցու գաւթում ասեղ գցելու տեղ չը կար:

—

Լսում ենք որ Նոյեմբերի 4-ին Կիպիանիի մարմինը բերվելու է Թիֆլիս՝ Վլադիկավկասեան ճանապարհով և թաղվելու է սուրբ Դաւիթի վանքում:

—

Դարձեալ մի դժբաղդութիւն: Թէլաւի հաշտարար դատաւորի օգնական Ռուբէն Արծրունի, որ կառքով Թիֆլիսից գնում էր դէպի Թէլաւ, տեսնելով որ ձիանքը կատաղել էին, ստիպվեցաւ թռչել կառքից, բայց այդ թռչելը այն աստիճան անաջող եղաւ, որ երիտասարդը գլուխը դիպչելով քարին, անմիջապէս վախճանվեցաւ տեղն ու տեղը: Թէլաւի ճանապարհը արդէն մի քանի զոհեր է արել կարճ ժամանակում: Այդ ճանապարհի վրայ մեծ անկարգութիւն է տիրում փօստային վարչութեան մէջ և միշտ խամ ձիաներ են լծում կառքերին: Հանգուցեալ Ռուբէն Արծրունի Թիֆլիսի երդուեալ հաւատարմատար Սենեքերիմ Արծրունու եղբայրն էր:

—

Մեզ ուղարկված է Պետերբուրգից մի գրքոյկ ռուսերէն լեզուով, որ պարունակում է իր մէջ մեր նկարիչ Յովհաննէս Այվազովսկու յիսնամեայ յօբելեանի նկարագրութիւնը և կրում է հետևեալ վերնագիրը «Иванъ Константиновичъ Айвазовскій.» Այդ գրքոյկը, որ բաղկացած է 125 երեսից, կազմված է «Правительств. Вѣстн.» լրագրում Այվազովսկու մասին տպված յօդուածների շարքից: Գրքոյկը երեք մասի է բաժանվում. 1) Այվազովսկու կենսագրութիւնը, 2) Յօբելեանի տօնախմբութեան և ճաշկերոյթի նկարագրութիւնը, ճառերով, ուղերձներով և Բարձրագոյն ու բարձրաստիճան անձանց կողմից ստացված հեռագիրներով և վերջապէս 3) Այլ և այլ տեղերից ստացված հեռագիրներ: Այդ վերջին մասում, երևի գրքոյկին շատ մեծ ծաւալ չը տալու համար, տպագրված են 50-ի չափ հեռագիրներ, չը նայելով որ յօբելեանի օրը, սեպտեմբերի 26-ին, ստացված են եղել Գեղարուեստական Ակադէմիայում Այվազովսկու անունով աւելի քան 300 հեռագիրներ:

—

Մի ուսուցիչ, որ ունի Գէորգեան ճեմարանի վկայագիր, խնդրում է մեզ յայտնել, որ ցանկանում է մասնաւոր դասեր տալ ճաշից առաջ և յետոյ: Դիմել «Մշակի» խմբագրութեանը:

—

Երէկ, Նոյեմբերի 2-ին, մաղթանքից յետոյ, առաջին գիմնազիայի դահլիճում, Թիֆլիսի զինուորական-կոչական ատեանը սկսեց իր գործունէութիւնը: Ատեանը առաջին օրը զբաղված էր ցուցակների վերաստուգութեամբ: Ահագին ամբոխը լցվել էր գիմնազիայի թէ դահլիճը, թէ այգին և թէ փողոցը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Կ. Պօլսից հոկտեմբերի 23-ից (4 Նոյեմբերի) հեռագրում են «Новости» լրագրին, որ այն օրը մինիստրների խորհրդում քննվում էր հայկական հարցը:

—«Journal de St. Petersb.» լրագիրը ասում է, որ կոմս Կալնօկի իր ճառի մէջ չուզեց ճանաչել կոմս Անդրաշիի դատողութեան ճշդութիւնը, թէ Կօբուրգեան իշխանին ընդունելու համար հարկաւոր չէ բոլոր պետութիւնների համաձայնութիւնը, իսկ ինքն յայտնելով թէ աւստրիական կառավարութիւնը չէ կամենում հետամուտ լինել արդեօք իշխանը սահմանադրութեան համեմատ է ընտրվել թէ ոչ, կողմնակի կերպով խոստովանվեց, որ բօլգարական ազգային ժողովը ապօրինի է: Բացի սրանից ժողովը, որ ընտրեց իշխանին, ինքն արդիւնք էր բռնութեան և խաբէութեան, ինչպէս և այժմեան ժողովը, որ պէտք է վաւերացնի ընտրութիւնը: Լրագիրն ասում է որ Աւստրիայում աշխատում են անտես առնել մի բուռը յուղինչների յանցանքները և յոյս ունեն որ նրանք կը լինեն մի հզօր նեցուկ Վիէննայի քաղաքականութեան համար: Բայց այդ տեսակ նեցուկ, կիսապաշտօնական լրագրի կարծիքով, շատ հեռու չի տանի Աւստրիային:

—Ունգարական դելեգացիայի պատերազմական յանձնաժողովը հաւանութիւն տուեց առաջարկութեանը, որով նշանակվում է $15\frac{1}{2}$ միլիօն գուլդէն մագազինային ասված հրացանները պատուիրելու համար:

—Այս օրերս Լօնդօնի Նոր լօրդ-մէրի մօտ տեղի ունեցած ճաշկերոյթի ժամանակ մարկիզ Սալսբիւրի մի ճառ ասեց, որի մէջ հաղորդեց թէ աֆղանեան հարցը վճռված է եղել այնպէս որ միաժամանակ գոհացնում է թէ Անգլիային, թէ Ռուսաստանին, և թէ Էմիրին: Ապա խօսելով ընդհանուր եւրօպական դրութեան մասին, Սալսբիւրի ասեց թէ մինչև որ կը չարունակվի բոլոր ազգերի մէջ սպառազինութեան մրցումը, չէ կարելի մեծ յոյսեր դնել կատարեալ խաղաղութեան վրայ: Սակայն այժմեան զէնքերի կատարելագործութեան շնորհով, ամենքը վախենում են պատերազմից, և չը կայ մի պետ, կամ մի պետական մարդ որ ցանկանար պատերազմը: Պատերազմը կարող է առաջ գալ միմիայն ժողովրդական յուզմունքների պատճառով: Անգլիան իր կողմից ձգտում է պահպանել խաղաղութիւնը, եղած դաշնագրութիւնները և ազատ ազգերի անկախութիւնը: Եւ այդ նրա ձգտումները համանման են միւս պետութիւնների ձգտումներին: Մատնացոյց անելով Կրիսպիի և Կալնօկիի ճառերի վրա, Սալսբիւրի ասեց որ դրանք դարձեալ աւելացրին Եւրօպայի յոյսերը խաղաղութեան պահպանելու մասին: Իսկ Անգլիան իր կողմից, մինիստրի ասելով, իր բոլոր ջանքերը պէտք է գործ դնի այն ազգերի օգտին, որոնց ձգտումները ուղղված են դէպի խաղաղութեան, դէպի օրինականութեան ու ազատութեան պահպանելը:

—Կ. Պօլսից հաղորդում են «Presse» լրագրին որ Աւստրիայի ազդեցութիւնը Բ. Դրան վրա այժմս աւելի նշանաւոր է քան որ և է տէրութեան: Բ. Դուռը այլ ևս կասկածոտ աչքով չէ նայում Թիւրքաց երկաթուղիների աւստրիական և սերբիական երկաթուղիների հետ միացման վրա: Այդ բանի համար վաղուց աշխատում է Աւստրիայի դեսպան բարոն Կալիսէ:

—Վիէննայից հասած տեղեկութիւններից երևում է, որ Կօբուրգեան պրինց Ֆերդինանդ այժմս մեծ կարօտութիւն է զգում փողի մէջ:

—Բերլինից հաղորդում են, իբր թէ այնտեղ պաշտօնապէս տեղեկութիւն կայ երկու կայսրների տեսակցութեան մասին, որը կը տևի միայն երկու ժամ: Գերմանական քաղաքական շրջաններում պնդում են որ այդ տեսակցութիւնը չի ունենայ որ և է քաղաքական բնաւորութիւն, և պատմում են որ տեսակցութեան ժամանակ ներկայ չեն լինի երկու պետութիւնների մինիստրները:

—Աղեքսանդրիայից հաղորդում են, որ եգիպտական կառավարութիւնը վճռել է Նեղոսի տակով անցրած տօնելով միացնել Կահիրօ քաղաքը Բուլակի հետ:

—Կ. Պօլսում գտնվող բօլգարական գործակալ Վուլկօվիչ հեռագրել է իր կառավարութեան, որ իբր թէ իշխան Բիսմարկ սկսել է այժմս աւելի համակրութեամբ վերաբերվել դէպի Բօլգարիայի արդի դրութիւնը:

—Վաշինգտօնից հեռագրում են մայրաքաղաքի լրագիրներին, որ փօստի միջոցով ամերիկական բարձրագոյն դատաւորի անունով ստացվեցաւ մի դժոխային մեքենայ, որ պէտք է պայթէր եթէ անզգուշութեամբ բացվէր փաթեթը:

—Պիրոտից հեռագրում են «Нов. Вр.» լրագրին, որ Կօբուրգեան պրինցը ստիպում է դատ սկսել Կարաւելօվի դէմ, մեղադրելով նրան պետական յանցանքների մէջ: Ստամբուլօվ խոստացել է դիմադրել եթէ մի այդպիսի առաջարկութիւն կը ներկայացվի ազգային ժողովին:

—Վերջին ժամանակներս շատ էին խօսում Բօլգարիայի ցանկութեան մասին միութիւն կապել Սերբիայի և Ռումինիայի հետ. այժմս հաստատ աղբիւրներից իմացվում է որ բօլգարական կառավարութեան աշխատանքները ի զուր անցան:

—Ֆրանսիական պարլամենտի նստերը բացվելու օրից իր գործունէութիւնը սկսեց և պարլամենտական այն մասնաժողովը, որին յանձնված է պարապվել օտար երկրից եկող բանւորների վրա հարկ դնելու հարցով: Այս օրերս այդ մասնաժողովի մէջ քննվում էր այդ օտարերկրացիների վրա հարկը դնելը, որոնք պարապվում են մանրավաճառութեամբ կամ չարչիութեամբ գերմանացի վաճառականների հետ: Մասնաժողովի զեկուցանող Պրադօն առաջ բերեց այն կանոնները, որոնց ենթարկվում են այդ վաճառականները Ֆրանսիայում և Շվէյցարիայում: Ֆրանսիայում նրանց վրա ոչ մի կօնտրօլ չը կայ, մինչդեռ Շվէյցարիայում կան օրէնքներ, որոնց ենթարկվում են մանրավաճառները, և ոստիկանութիւնը ունի կանոններ նրանց վրա հսկելու համար: Մասնաժողովը վճռեց հարցը աւելի մանրամասն քննել, և ստեղծել մի օրինագիծ:

„ՄՇԱԿԻ" ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՍԻՍԱՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

—

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 30 հոկտեմբերի: «Правит. Вѣс.» լրագիրը հաղորդում է որ կարմրուկը Օգոստափառ Երեխաների մօտ անցել է առանց հետևանքների և Նոցա Բարձրութիւնները արդէն վայելում են բացօդեայ զբօսանքներ: «Journal de St. Petersbourg» լրագիրը հաստատում է որ Սալիսբըրիի ճառը խաղաղասիրական բնաւորութիւն ունի, թէև ճառի մի քանի տեղերը կարող են նկատողութիւնների ենթարկվել ռուսաց կողմից: Բայց լրագիրը զսպում է իրան այդ նկատողութիւններն անելուց, Կալնօկիի ճառից յետոյ: «Бирж. Вѣд.» հաղորդում է որ դեռ ևս այն ժամանակ, երբ նոր էր տարածվել լուրը թէ գերմանական կայսերական բանկին արգելված է որպէս գրաւական ընդունել ռուսաց տոկոսաբեր թղթերը, ֆինանսների մինիստրութիւնը գիտաւորութիւն ունէր, եթէ ծրագիրն իրագործվէր, յանձնարարել մեր կառավարութեան բանկիրներից մինին Բերլինում յետ ստանալ գերմանական բանկում գրաւ դրված ռուսաց տոկոսաբեր թղթերը և նրանց տեղ տալ փոխատուութիւնները, մանաւանդ որ այդ փոխատուութիւնը թղթերի արժէքի 50%-ից բարձր չէ անցնում, իսկ ընդհանուր գումարը բոլոր փոխատուութիւնների՝ չէ հասնում 35 միլիօն րուբլու գումարի:

ՓԱՐԻԶ, 30 հոկտեմբերի: Աջակողմեան կուսակցութեան Պիու անունով անդամի պահանջմամբ՝ արդարադատութեան մինիստրը և Ռուվիէ համաձայնվեցան անյապաղ նշանակել պրօկուրօրի ձեռքով դատաստանական քննութիւն Վիլսօնի նամակները դատաստանական գործերից գողանալու մասին: Այդ պատճառով դատարանը վճռեց առժամանակ դադարեցնել Կաֆարէլի գործի մասին քննութիւնը, բայց շարունակել Անդլօի և Ռատազցիի գործի մասին դատը: Երէկ Կաֆարէլի պաշտպանը յայտնեց, որ Կաֆարէլ խարդախ մարդ չէ, այլ նա զոհ է, որին գործի մէջ խառնել են Բուլանժէի թշնամիները:

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ, 30 հոկտեմբերի: Բամբակի հունձը հասնում է մօտաւորապէս 6,000,000 հակի քանակութեան, որոնք ժողոված են 19,640,000 մօրգերի չափ հողի մակերևոյթից: Սիմինդրի հունձը հասնում է 1453 միլիօն բուշելների: Նրա յատկութիւնը սովորականից ստոր է:

ԲԵՐԼԻՆ, 30 հոկտեմբերի: Կայսրի առողջութեան դրութիւնը բաւականացուցիչ է:

ԲԵՐԼԻՆ, 30 հոկտեմբերի: Իշխան Բիսմարկի արած կարգադրութիւնը որ կայսերական բանկը գրաւական չընդունի ռուսաց արժէթղթերը «Vossische Zeitung» բացատրում է նրանով, որ Ռուսաստանը բարձրացրեց արտասահմանից ներմուծվող ապրանքների վրա մաքսահարկի չափը: Իսկ «Börsen Zeitung» բացատրում է այդ կարգադրութիւնը քաղաքական պատճառներով: Պրուսական ծովային վաճառականութեան ընկերութիւնն էլ դադարեց փոխ տալ գումարներ ռուսաց տոկոսաբեր թղթերով:

ՓԱՐԻԶ, 30 հոկտեմբերի: Ոստիկանութիւնը յայտնում է, որ նա իր ձեռքում թղթերի ոչինչ կեղծում գտած չէ Կաֆարէլի դատի վերաբերմամբ: «Siecle» լրագրի խմբագրի դէմ, որ մերկացրեց Կաֆարէլի գործը, գիշերով յարձակում գործեց Վիլսօնի կողմից վարձված մարդկանց մի խումբ: Վիլսօնին սաստիկ արատաւորող թղթերը պահվում էին յիշեալ լրագրի խմբագրի մօտ, հրատարակված լինելու նպատակով:

ՍՕՖԻԱ, 30 հոկտեմբերի: Բօլգարական կառավարութիւնը առաջարկում է ազգային ժողովին մի օրինագիծ, որով սահմանափակված կը լինեն մամուլի իրաւունքները, գլխաւորապէս Կօբուրգեան իշխանին յարձակումներից պաշտպանելու նպատակով:

ԲԵՐԼԻՆ, 31 հոկտեմբերի: Թագաւոր կայսրի Բերլին լինելու ժամանակը Նորին Մեծութեան կարգադրութեան տակ կը լինեն՝ հետևակ զօրքի հրամանատար գեներալ ֆօն-Վերդէր, գեներալ-մայօր Լինդկվիստ և գնդապետ Գէնինգէս. Թագաժառանգի մօտ նշանակված է գեներալ կոմս Վալդերզէէ: Իշխան Բիսմարկ, կայսրի հրամանի համեմատ, եկող շաբաթ կը գայ Բերլին:—Սան-Րէմօից ստացված տեղեկութիւնները ոչինչ կասկած չեն թողնում այն բանում, որ գերմանական թագաժառանգի հիւանդութիւնը ունի իսկապէս «խեցգետին» անուանված հիւանդութեան բնաւորութիւն. իսկ այդ հիւանդութեան բժշկութեան մասին կարելի կը լինի հաստատ տեղեկութիւններ հաղորդել միայն այն ժամանակ, երբ Սան-Րէմօից կը վերադառնայ բժշկապետ Մօրից Շմիտ, որը ուղարկված է այնտեղ կայսրի հրամանով, որպէս զի յետոյ բերանացի զեկուցում անի կայսրին հիւանդի դրութեան մասին: Թագաժառանգին հաղորդեցին բժշկների խորհրդածութեան հետևանքը, որից երևացել է, որ նրա կոկորդային հիւանդութիւնը խեցգետնի բնաւորութիւն ունի: Մի քանի ժամանակ միայնակ մնալուց յետոյ, Թագաժառանգը վճռեց առանց օպերացիայի մնալ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 31 հոկտեմբերի: Երկաթուղիներով տեղափոխվող բեռների վրա դրվելի հարկի ծրագիրը արդէն առաջարկված է պետական խորհրդին: «С.-Петербургскія Вѣдомости» լրագիրը հաղորդում է, որ մտադրութիւն կայ դատաստանական շատ շրջաններում մեծացնել նահանգական դատարանների անդամների, դատաստանական քննիչների և լրացուցիչ հաշտարար դատաւորների թիւը, և որ նոյնպէս վճռված է դատաստանական րէֆօրմը Սիբիրում յետաձգել: «Journal de St. Petersbourg» հերքելով Բերլինի լրագիրների յայտարարութիւնը այն բանի վերաբերութեամբ, որ պետական բանկի բաժինները արգելել են զեղչել գերմաներէն լեզուով գրված մուրհակները, ասում է, որ 15 տարի առաջ բանկը շրջաբերական ուղարկեց բաժանմունքներին հաղորդելով, որ օտար լեզուներով մուրհակները, որոնք պէտք է ռուսաց առևտրական հրապարակների վրա ծախսվեն, ուր բօրսային նոտարիուս չը կայ, չեն զեղչվի, որովհետև սովորաբար նոտարիուսները, չը վճարելու դէպքում, հրաժարվում են բողոքել այդ մուրհակները: Բայց չը նայելով այդ կարգադրութեանը, մինչև անգամ ռուսերէն չը թարգմանված գերմաներէն լեզուով մուրհակները ընդունվում էին զեղչման համար: Սակայն, երկու տարի առաջ, պետական բանկի բաժիններից մէկը, ինչ որ դժուարութիւնների պատճառով, ինքն յայտարարեց, որ չի ընդունի մուրհակներ օտար լեզուներով: Ճիշդ այդպէս վարվեց նորերումս կրկին մի գրասենեակ: Սրանից երևում է, որ պետական բանկը ոչ միայն չէր դժուարացնում գերմաներէն լեզուով գրված մուրհակների զեղչը, բայց, ընդհակառակն, աշխատում էր թեթևացնել այդ գործողութիւնը թէ իր սեփական և թէ իր կլիէնտների շահերը պաշտպանող միջոցներով:

ՓԱՐԻԶ, 31 հոկտեմբերի: Գրէվի շատ վհատված է Վիլսօնի գործի ընթացքի պատճառով և

հերքում է վերջինի մեղադրութիւնը։ Երէկ դատաստանական քննիչը Վիլսոնին հարցափորձի ենթարկեց։

ՍՕՖԻԱ, 31 հոկտեմբերի։ Ստարօ-Զագրայի շըրջականերում եղած անկարգութիւնների մասին գործից երևում է, որ ժանդարմիայի ձեռքով հաւաքված զինաւորված աւազակախումբը գտնվում էր հրաժարական տուած բօլգարական սպայ Բայանօվի առաջնորդութեան տակ և քաղաքական նպատակներ ունէր։ Մի քանի մարդիկ աւազակախմբից կալանաւորված են։

ՉիԿԱԳՕ, 31 հոկտեմբերի։ Հրդեհածգութեան համար մահուան պատժի դատապարտված չորս անիշխանականներին երէկ առաւօտեան կախաղան բարձրացրին։

ՓԱՐԻԶ, 31 հոկտեմբերի։ Կաֆարէլ և Լէմուզէն ժամանակաւորապէս արձակված են բանտից։ Պօլիցիական պրէֆէկտը արձակված է պաշտօնից։

ԽԱՐԿՕՎ, 1 նոյեմբերի։ Օրլօվեան բանկում տեղի ունեցած զեղծումների մասին գործի քըննութիւնը նշանակված է դատաստանական պալատում նոյեմբերի 3-ին։

ԿՕԿԱՆԴ, 1 նոյեմբերի։ Այստեղ նորերումս սկսել է բանել բամբակ մաքրող գործարանը, որ պատկանում է միջին-ասիական «Кудринъ и К-о» ընկերութեանը։ Բամբակի հունձը լաւ է։ Ռուսաց ապրանքները թոյլ կերպով են ծախվում։

ՓԱՐԻԶ, 1 նոյեմբերի։ Քաղաքային խորհուրդը հրամանագրեց հիմնայատակ անել այն քաւիչ մատուռը, որ րօյալիստները կառուցել էին Լուդովիկոս XVI-ի գլխատման յիշատակին։

ՍԻՄԼԱ, 1 նոյեմբերի։ Էիւբ-խանը երևի Հնդկաստան կը տեղափոխվի։

ՓԱՐԻԶ, 1 նոյեմբերի։ Հրաժարական առնելով դեսպանների մէկից, նախագահ Գրէվի յայտնեց որ ինքն հաստատապէս վճռել է իր պաշտօնում մնալու։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 2 հոկտեմբերի։ «Гражданинъ» լրագիրը հաղորդում է, որ գեներալ Չերեվին ճանապարհ ընկաւ դէպի Բերլին, ուր կը սպասի Արքայական գնացքին։ Բերլինում Թագաւոր կայսրի մօտ կը լինեն միայն գեներալ Չերեվին, երկու ադիւտանտներ և գերմանական կայսրի սվիտայի երկու անձինք։ Ստատս-սեկրետար Գիրսի Բերլին գնալու լուրերը ճիշդ չեն։ Լրագիրները հաղորդում են, որ ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան մէջ մինիստրի օգնական իշխան Վօլկօնսկիի նախագահութեամբ կազմված յանձնաժողովը կանանց բարձրագոյն կրթութեան խնդրի մասին փակվեցաւ, մշակելով մի նոր կանօնադրութիւն, որը, եթէ հաստատվի, կը սկսվի գործադրվել եկող ուսումնական տարվայ սկզբում։ Մտադրութիւն կայ սրանից յետոյ էլ թոյլ տալ կանանց բարձրագոյն դպրոցներ, բայց որովհետև այդ ուսումնարանների նպատակը կը լինի բացառապէս վարժուհիներ և դաստիարակչուհիներ պատրաստել, այդ պատճառով այժմեան պրօգրամներից դուրս կը գցվի քիմիայի, Փիզիկայի և այլ մասնագիտական առարկաների դասատուութիւնը։ Բոլոր ուսումնարանները ժողովրդական լուսաւորութեան մինիստրութեան վարչութեան տակ կը գտնվեն։

ԼՕՆԴՕՆ, 2 հոկտեմբերի։ Երէկ անգործ մարդկանց բազմութիւնը կրկին մի քանի կատաղի ընդհարումներ ունեցաւ ոստիկանութեան հետ։ Ամբոխը մի քանի անգամ փորձ փորձեց ճեղքել պօլիցիական կօրդօնը, մտնել Տրաֆալգար-սկվէրը և այնտեղ միտինգ կազմել, բայց այդ փորձերը չաջողվեցան և, վերջապէս, պօլիցիան քշեց խռովարարներին, և նրանցից մի քանիսներին կալանաւորեց։

—

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՕՐՍԱ

Հոկտեմբերի 30-ին

Ռուսաց 1 րուբլ Լօնդօնի վրա արժէ	$21^1/_{32}$			պէնս.
— — Համբուրգի վրա —	179			պֆ.
— — Փարիզի վրա —	$223^1/_2$			սան.
Ոսկի — արժէ — . .	9	»	7	կ.
Մաքսային կուպօններ — . .	$181^1/_2$	»	—	»
Արծաթ — — — . . .	1	»	33	»
Բօրսային դիսկօնտներ — . .	$5^3/_4$ և	»	$7^0/_0$	»
Պետակ. բանկ. $5^0/_0$ տոմս 1-ին շրջանի	99	»	12	»
— — — — 2-րդ —	98	»	—	»
— — — — 3-րդ —	98	»	—	»
— — — — 4-րդ —	98	»	—	»
— — — — 5-րդ —	98	»	—	»
— — — — 6-րդ —	—	»	—	»
Արևելեան $5^0/_0$ փոխառութ. 1-ին շրջ.	96	»	12	»
— — 2-րդ —	96	»	—	»
— — 3-րդ —	96	»	25	»
Ներքին $5^0/_0$ առաջին փոխառութ.	262	»	25	»
— երկրորդ —	240	»	75	»
$5^1/_2{}^0/_0$ րէնտա	102	»	—	»
Ոսկեայ րէնտա.	193	»	—	»
Եօթերորդ կօնսօլիդած փոխառութիւն.	161	»	—	»
Նոր երկաթուղային րէնտա . . .	97	»	50	»
$5^0/_0$ գրաւական թղթեր կալուած. փոխ. կրեդ. ընկ.	168	»	—	»
Գրաւ. թղ. Ազնւ. բանկի . . .	97	»	50	»
$5^1/_2{}^0/_0$ գրաւական թղթեր Խերսօնի կալուած բանկի.	98	»	—	»
$6^0/_0$ գրաւակ. թղ. Խարկօվի կալ. բան.	100	»	—	»
— — Պօլտավայի — —	100	»	50	»
— —Պետ.Տուլսկ.— —	101	»	—	»
— — Կիեվի — —	101	»	—	»
— — Մօսկվայի — —	101	»	—	»
— — Բեսարաբ. Տաւր.—	101	»	—	»
— — Նիժ. Սամար. —	101	»	—	»
— — Վիլնայի —	101	»	—	»
— — Թիֆլիսի—27 և 43 տ.	98	»	—	»
— —Քութայիսի-18 և 43 տ.	98	«	—	»
Վօլժսկօ-Կամսկի բանկի ակցիաները	705	»	—	»
Ռուսաց երկաթուղիների գլխաւ. ընկ.	257	»	50	»
Րիբինսկ-Վօլօգօվի ընկ.	80	»	—	»
Ս. Պետերբուրգի քաղաքային օբլիգացիաներ.	93	»	—	»
Մօսկվայի քաղաք. օբլիգացիաներ .	94	»	—	»
Օդէսայի — — .	—	»	—	»
Թիֆլիսի քաղաք. կրեդ. ընկ. օբլ. .	93	»	—	»
Նոր փոխառութիւն.	99	»	12	»

Ս. Պետերբուրգի բօրսայի տրամադրութիւնը շատ թոյլ է։

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Թիֆլիսի Քաղաքային Դումայի որոշման համեմատ, չորեքշաբթի, 4-ին նոյեմբերի, $10^1/_2$ ժամին առաւօտեան, առաջին կլասիկական Գիմնազիայի եկեղեցու մէջ կատարվելու է հանգուցեալ ԴԻՄԻՏՐԻ ԻՎԱՆՕՎԻՉ ԿԻՊԻԱՆԻԻ յիշատակին հոգեհանգիստ, որի մասին Քաղաքագլուխը յայտնում է ընդհանուր գիտութեանը։
1—1

COMPAGNIE DES MESSAGERIES MARITIMES

PAQUEBOTS-POSTE FRANÇAIS.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

(ՄԵՍԱԺԸՐԻ ՄԱՐԻՏԻՄ)

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ

Ուրբաթ, 6/18 նոյեմբերի, ԲԱԹՈՒՄԻՑ դուրս կը գնայ շոգենաւ LE TIGRE (ՏԻԳՐ) մտնելով Կ. Պօլիս, Զմիւռնիա և Սիրա։

Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ագէնտներին՝ ԲԱԹՈՒՄ պ. Գ. ԷՍՍԷՆԺԷՐԻՆ, իսկ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ԳԷՈՐԳ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆ ՀԵԶՈՒԲԵԱՆՑԻՆ։

1—2

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. PAQUET ET COM.

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.

կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻ և ԲԱԹՈՒՄԻ մէջ և փոխադարձ.

Չորեքշաբթի, նոյեմբերի 11-ին, ՄԷՕԶ (MEUSE) շոգենաւը, նաւապետ ԹԻԲԱԼ (THIBAL) դուրս կը գնայ Բաթումից դէպի Տրապիզօն, Օրդու, Սամսօն, Կ. Պօլիս և Մարսէյլ։ Տեղեկութիւնների մասին պէտք է դիմել ընկերութեան գործակալներին. Բաթումում պ. Գարանիօնին և Թիֆլիսում պ. Րէնօին, նախկին Արծրունի գալերէում, № 103.
3—4

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ նոյեմբեր ամսի 11-ին, երեկոյեան 8 ժամին, լինելու է աճուրդ (առանց կրկնաճրդի) կապալով տալու նոյն դպրոցի կալուածքը № 46 ընծայած հանգուցեալ Յարութիւն Աքոյեանցից), որ գտնվում է Կուր գետի հեղեղատի (Սալի) վրա։ Պայմանաթուղթը կարելի է կարդալ հոգաբարձութեան դիւանատան մէջ ամեն օր, բացի կիրակի և տօներից, առաւօտեան 10-ից—12 ժամ։

Հոգաբարձու Ա. Մէլիք-Ազարեան
Գործավար Բ. Հ. Ջալալեանց
3—3

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԲԱԺՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ԹՈՅԼՏՒՈՒԹԻՒՆ ՍՏԱՑԱԾ

ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՄԿՆԴԵՂ

ՄԻՇՈՒՆԱՑ

ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՄԿՆԵՐԸ կատարելապէս ոչնչացնելու համար։ Արկղիկի գինը 1 ր. 50 կ. Արկղիկի $^1/_4$ արժէ 60 կ.։

Հեղուկ բաղլինջների դէմ։ Սրուակի գինը, վրձինով միասին 1 րուբլի։

Լու, ցեց, բոզոճ ոչնչացնելու փոշի։ Դորակի գինը 1 ր. 20 կ. ցուտապէրչի մեքենան առանձին. $^1/_2$ դորակ 65 կ.

Ս մ բ ա կ ա յ ի ն օ ծ ո ւ ն, Րիս Գուտմանի, ձիերի սմբակները ամեն օր օծելու համար, պահպանում է սմբակը ճաքելուց և նալելու միջոցին թուլանալուց։ Դորակի գինը 1 րուբլի։

Կ ո ւ զ բ ի ճ ա ր պ ի օծուն, պահում է խոնաւութեան դէմ և կակուղ դրութեան մէջ՝ կօշիկները, բօտինները, ձիերի սանձերը։ Գինը 75 կոպ.

Մ ա զ ե ր ի ն ե ր կ, սև, շագանակագոյն և շէկ։ Մի անգամ ներկված մազերը իրանց գոյնը պահում են մինչև վեց շաբաթ։ Ներկված մազերը չէ կարելի զանազանել բնական մազերից։ Արկղիկը 3 րուբլի.

Րիս. Գուտման

Գլխաւոր պահեստ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ գտնվում է Վ. Գ ր ի վ ն ա կ ի դեղատան ապրանքների մագազինում, «Լօնդօն» հիւրանոցի տակ, Ջուբալօվի տանը։
66—100

EXPORTATION-IMPORTATION

CONSTANTIN P. CHÉHIANTZ

MILAN (ITALIE)

Կօնստանտին Պ. ՇԻԵԱՆՑԻ առևտրական գրասենեակը լինելով ՄԻԼԱՆ, և ունենալով ուղղակի յարաբերութիւններ Իտալիայի, Շվէյցարիայի և Ֆրանսիայի Ֆաբրիկաների հետ, կընդունի յանձնարարութեամբ ապրանքներ ծախելու համար հետևեալները՝ մետաքս, բօժօժ, մետաքսի և բօժօժի մնացորդք, բուրդ, բամբակ, ցորենեղէն, նաւթ և ընդհանրապէս Կովկասեան միւս ամեն տեսակ ապրանքները, որոնք ծախվում են Եւրօպայում։ Յանձնարարութեամբ կընդունի դարձեալ առնել Եւրօպայի ամեն տեսակ ապրանքներ Կովկասի համար։ Ամբողջ ապրանքները ստանալուց աժան և ձեռնտու պայմաններով փող կը տայ ի հաշիւ. մանրամասն տեղեկութեանց համար գրել այս հասցէով. Monsieur Constantin P. Chéhiantz, № 18, Via Lauro, Milan, (Italie МИЛАНЪ (Италія).

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ւ Ն Ն Ե Ր

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆՑԻ

(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Հիւանդներին ընդունում են ա մ ե ն օ ր

Ա Ռ Ա Ւ Օ Տ Ն Ե Ր Ը

ԲՈՒԴԿՈՎՍԿԻ—10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
Կ ի ն - բ ժ ի շ կ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆՑ 11—12 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԲԷՆԿԼԷՎՍԿԻ—11—12 ժ. ականջների, կոկորդի, սիֆիլիսի և ատամների ց.
Ա. ԳՈՒՐԿՕ—12—1 ժ. աչքի, ներքին և մանկական ց.
ԱՐՏԵՄԻԵՎ—12—1 ժ. երեքշաբթի և ուրբաթ, կանանց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց. ամեն օր, բացի երեքշաբթի և ուրբաթ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ը

ՉԱԵՎՍԿԻ—5—7 ժ. ջղային ց. և էլէկտրօ-տերապիա.
ՓՈՒՂԻՆԵԱՆ—6—7 ժ. ներքին և երեխայոց ց.
Հիւանդանոցումն է մ ա ն կ ա բ ա ր ձ ո ւ հ ի Մ օ զ ե ր։
Վճար—50 կ.։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) համար համաձայնութեամբ։ Մշտական անկողիններ.

Հիւանդանոցի փոխ-վերատեսուչ ԲՈՒԴԿՕՎՍԿԻ

Լ. Բ. ԽԻԴԻԿԵԼԻ

ԼՐԱԳՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ

(Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, Ալէքսանդրեան այգու մօտ) ընդունում է ստորագրութիւն 1888 թւին հրատարակվելի բոլոր պարբերական հրատարակութիւնների համար, խ մ բ ա գ ր ա կ ա ն գ ն ե ր ո վ։
3—15

Дозволено цензурою, Тифлисъ 2 ноября 1887 г. Типографія Канцеляріи Главнонач. Гражд. час. на Кавк., Лорисъ-Меликовская ул. д. каз.